

Vägledning för kommunens hantering av generellt biotopskyddade miljöer då till exempel detaljplan tas fram

Vägledningen

Denna vägledning är tänkt att ge råd och stöd vid hanteringen av generellt biotopskyddade miljöer. Vägledningen innehåller Länsstyrelsens tolkning av nuvarande praxis. Framtida domar kan göra att praxis förändras.

Generellt biotopskydd

Regeringen har beslutat att vissa typer av biotoper är så värdefulla att de ska ha ett generellt biotopskydd. Det betyder att de har ett skydd per automatik och får därför inte skadas. I bilaga 1 till förordningen om områdesskydd mm (1998:1252) definieras hur biotoperna ska se ut för att vara skyddade.

Biotoper som skyddas av det generella biotopskyddet är:

- alléer
- källor med omgivande våtmark i jordbruksmark
- odlingsrösen i jordbruksmark
- pilevallar
- småvatten och våtmarker i jordbruksmark
- stenmurar i jordbruksmark
- åkerholmar.

Med jordbruksmark menas här mark som används som åker, äng eller betesmark. Länsstyrelsen får medge dispens om det finns särskilda skäl.

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster

Ovan nämnda småbiotoper utgör livsmiljöer och spridningsvägar för insekter och andra djur, det vi kallar för grön infrastruktur. Ett odlingslandskap med god tillgång på småbiotoper ger ofta en hög biologisk mångfald. Det finns då också goda förutsättningar för landskapet att producera de ekosystemtjänster som samhället är beroende av. Exempelvis kan livsmedelsproduktionen vara beroende av att insekter utför pollinering och naturlig skadedjursbekämpning. Flera av biotoperna binder också in kol vilket minskar klimatförändringen.

Vägledande domar om Biotopskydd och detaljplanläggning

Det finns ett flertal domar¹ från Mark- och miljööverdomstolen som ger vägledning för hur biotopskyddet bör hanteras i samband med planläggning. I flera fall har domstolen upphävt antagna detaljplaner med skälet kommunen inte hanterat frågan om biotopskyddet rätt och att

planen då strider mot 2 kap. 5 § plan- och bygglagen. Domstolen ansåg då följande angående biotopskyddet och detaljplanerna:

- Saknas utredning om hur biotopskyddet beaktats i planarbetet.
- Inte visat varför detaljplanen inte skulle kunna genomföras utan att biotopskyddade objekt skadas.
- Godtagbara alternativa lösningar har inte presenterats.
- Saknas underlag för att bedöma biotopområdets naturvärden.
- Yttrandet var för översiktligt för bedömning av biotopens värde.
- Kommunen har inte gjort det sannolikt att en dispens kan fås. Planen kan då inte fungera självständigt. Risk att någon verklig prövning av biotopskyddet inte kommer till stånd.

1. Domar från Mark- och miljööverdomstolen:

- MÖD 2017-10-17, [P 2285-17](#)
- MÖD 2018-06-21, [M 11539-17](#)
- MÖD 2020-02-06, [P 6691-18](#)

Sammanfattningsvis anser vi alltså att det finns skäl för kommunen att:

1. Fältinventera (enligt Svensk standard, med tillägg generellt biotopskydd) vilka biotopskyddade objekt det finns i området.
2. Beskriva naturvärdena i de olika biotopskydden.
3. Fundera på vilka biotopskyddsobjekt som sannolikt inte skadas.
4. Utred alternativa utformningar av detaljplanen i de delar där biotopskydd skadas.
5. Utred förslag till hur skada på biotop kan kompenseras.
6. Se till att hänsyn till de generellt skyddade objekten tas tidigt i detaljplanerandet för att minimera skadan.
7. Tänk på att alléer behöver en skyddszon för att undvika att de skadas genom påverkan på rotsystemet.
8. Inte ansöka om dispens från biotopskyddet för sent. Som regel lämpligt efter samrådet, innan utställning. Tänk på att pga köbildning kan handläggningstiden kan vara uppåt 200 dagar (median 65 dagar).
9. Överväg planbestämmelser som skyddar de biotoper vars skydd upphör då markanvändningen inte längre är jordbruksmark.
10. Upplys helst på plankartan att biotopskyddet just för alléer kvarstår även efter planläggning och ändrad markanvändning.

Vid ansökan om dispens från biotopskyddet kan kommunen tänka på att:

- Det krävs särskilda skäl för att få dispens beviljad. Dispens ska enligt praxis beviljas restriktivt.
- Enbart det faktum att biotopen hamnar inom detaljplanelagt område har i praxis inte ansetts som ett särskilt skäl.
- Som regel ställs villkor om kompensationsåtgärder, tex i form av flyttning av biotop eller nyplantering av träd, då dispens beviljas.
- Det krävs ingen dispens för att ändra markanvändningen så länge som åtgärderna inte innebär en direkt skada på biotopen.

- Överväg planbestämmelser som skyddar de biotoper vars skydd upphör då markanvändningen inte längre är jordbruksmark.
- Upplys helst på plankartan att biotopskyddet just för alléer kvarstår även efter planläggning och ändrad markanvändning.
- Alternativa lösningar, som inte skadar biotopskyddet, ska utredas och uteslutas innan dispens kan medges.
- Skicka med naturvärdesbeskrivning och bedömning.
- Beskriv särskilda skäl noga samt vilka konsekvenser det blir för exploateringen om dispens inte ges för ett objekt.

Läs mer på sidorna:

[Förordning \(1998:1252\) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Svensk författningssamling 1998:1998:1252 t.o.m. SFS 2020:640 - Riksdagen](#)

[Biotopskydd, handbok och beskrivningar på sju typer av biotoper - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](#)